

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาคตะวันตกประกอบด้วย 8 จังหวัด คือ จังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม ราชบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ มีเนื้อที่ 28.8 ล้านไร่¹ ประชากรในปี พ.ศ. 2522 ประมาณ 3.5 ล้านคน เป็นพื้นที่ที่มีแนวการพัฒนามากที่สุด จะเห็นได้จากผลผลิตของภาคมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 11 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมของประเทศ และรายได้ต่อบุคคลสูงถึง 10,650 บาท จากสถานะโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสภาวะทางกายภาพของภาค พบว่า

- 1) อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มจะลดลง เพราะผลผลิตด้านการเกษตรมีปัญหาในเรื่องผลผลิตต่อไร่ต่ำ และกิจการประมงทะเลทรุดโทรม
- 2) โรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรเพื่อส่งออกโดยเฉพาะโรงงานน้ำตาลยังกระจุกตัว และมีประสิทธิภาพการผลิตค่อนข้างต่ำ
- 3) ประสิทธิภาพการว่างงานเพิ่มสูงขึ้นในระยะหลัง โดยเฉพาะแถบชายฝั่งทะเล
- 4) ขาดศูนย์กลางในการเร่งพัฒนาภาคตะวันตก จึงทำให้อัตราพัฒนาของกรุงเทพมหานคร ดึงประโยชน์เศรษฐกิจเข้ามามาก ภาคตะวันตกเริ่มสามารถแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 เขต ของระดับการพัฒนา คือ เขตเศรษฐกิจก้าวหน้า ซึ่งมีการผลิตอ้อยและน้ำตาล เขตเศรษฐกิจทรุดโทรมตามชายฝั่งทะเล ซึ่งประสบปัญหาด้านประมงทรุดตัวลง เขตเกษตรดั้งเดิมประสบปัญหาผลผลิตข้าวต่อไร่ยังไม่สูงเท่าที่ควร และบริเวณป่าเขตรูปปลูกพืชไร่ประสบปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย โดยเฉพาะการสกลอบชุดแร่¹ และบุกรุกทำลายป่า¹

¹ สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529). (กรุงเทพมหานคร - นคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย), หน้า 139

ในฐานะที่จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันตก ซึ่งตั้งอยู่ทางตอนบนของภาค อาจกล่าวได้ว่า เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีแนวการขยายมาสูง จะเห็นได้จากผลผลิตของจังหวัด มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 17.24 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค และสูงที่สุดในภาคตะวันตก และยังมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงถึง 10,338 บาทต่อคน¹ ซึ่งสูงกว่ารายได้เฉลี่ยของภาคและประเทศ นอกจากนี้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ได้กำหนดให้จังหวัดราชบุรี เป็นเมืองหลักของภาคตะวันตก และจังหวัดกาญจนบุรี เป็นเมืองรอง เพื่อให้สามารถกระจายความเจริญจากเมืองหลักไปสู่เมืองรอง และชุมชนชนบท ซึ่งในแผนพัฒนาฯ ยังได้กำหนดให้พื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในเขตเศรษฐกิจก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทางตอนใต้และทางตะวันออกของจังหวัด เป็นเขตที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการขยายการผลิตและแปรสภาพกิจกรรมทางการเกษตร โดยเฉพาะ อ้อย และเขตบุกเบิกบริเวณป่าเขา ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือและทางตะวันตกของจังหวัด เป็นบริเวณป่าเขาสูง มีการบุกเบิกที่ดินเพื่อทำการเกษตร การตั้งถิ่นฐานของประชากรในเขตนี้ ยังอยู่ในสภาวะกระจัดกระจาย และขาดแคลนบริการขั้นพื้นฐาน จากลักษณะดังกล่าวจะเห็นได้ว่าจังหวัดกาญจนบุรี มีความแตกต่างระหว่างพื้นที่ ซึ่งน่าจะได้รับการปรับปรุงและหาทางแก้ไขเพื่อลดความแตกต่างของพื้นที่ให้ลดน้อยลง โดยเน้นการกระจายการพัฒนาไปสู่ท้องถิ่น โดยการวางแผนพัฒนาในระดับจังหวัด ซึ่งเป็นการวางแผนจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน

ดังนั้นจังหวัดกาญจนบุรี จึงสมควรที่จะได้รับการจัดทำแผนโครงสร้างที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาจังหวัด (planning guidance) เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชากร และขึ้นมาตรฐานพื้นที่ต่าง ๆ ของจังหวัดให้ดีขึ้นและเหมาะสม

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาวะหรือสภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจ สังคม และกายภาพของจังหวัดกาญจนบุรี
2. ศึกษาปัญหาและพื้นที่ที่มีปัญหาในด้านต่าง ๆ

¹ กองบัญชีประชาชาติ, ผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด, พ.ศ. 2523

3. ศึกษาแนวโน้มและศักยภาพในการพัฒนาจังหวัดกาญจนบุรี
4. เพื่อ เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาและแนวทางในการพัฒนาจังหวัดที่เหมาะสม

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาและวิเคราะห์สภาพทั่วไป และโครงสร้างปัญหาสำคัญของจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อ เสนอแนะแนวทางการพัฒนาจังหวัดกาญจนบุรี

1.4 ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลทางภาคสนาม และจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือและจังหวัดกาญจนบุรี จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
2. วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทราบถึงสภาพทั่วไปของจังหวัดกาญจนบุรี โครงสร้างปัญหาหลักและแนวโน้มในอนาคตของจังหวัดกาญจนบุรี
3. กำหนดแนวทางและข้อ เสนอแนะเพื่อการวางแผนพัฒนาจังหวัดกาญจนบุรี

1.5 แหล่งข้อมูล

การศึกษา เพื่อจัดทำแผนโครงสร้างจังหวัดกาญจนบุรี ได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลักต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. ศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย และห้องสมุดสถาบันต่าง ๆ
2. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
3. สำนักงานสถิติแห่งชาติ
4. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์แห่งประเทศไทย
5. สถาบันประยากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. สำนักผังเมือง
7. สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท

8. สำนักนโยบายและแผน กระทรวงมหาดไทย
9. กรมพัฒนาที่ดิน
10. กรมอุตุนิยมวิทยา
11. กรมชลประทาน
12. กรมทางหลวง
13. กรมป่าไม้
14. กระทรวงศึกษาธิการ
15. กระทรวงสาธารณสุข
16. กระทรวงอุตสาหกรรม
17. กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง
18. การไฟฟ้าฝ่ายผลิต
19. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
20. การประปาส่วนภูมิภาค
21. สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี
22. สำนักงานแรงงานจังหวัดกาญจนบุรี
23. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกาญจนบุรี
24. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดกาญจนบุรี
25. สำนักงานเกษตรจังหวัดกาญจนบุรี
26. หน่วยงานต่าง ๆ ของส่วนราชการในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เป็นต้น

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะหรือสภาพทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และกายภาพ และแนวทางในการที่จะพัฒนาจังหวัดกาญจนบุรี
2. ทำให้ทราบถึงความต้องการและโครงสร้างปัญหาหลักของจังหวัดกาญจนบุรี
3. ทำให้ทราบถึงพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนา
4. แนวทางและวิธีการพัฒนาจังหวัดกาญจนบุรี จากแผนโครงสร้างนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับการกำหนดแผนพัฒนาจังหวัดกาญจนบุรี ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง